

#MPΔ2024

Οδηγός Μελέτης

**ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΛΕΙΨΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΣΕ ΒΑΡΟΣ
ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ**

« Καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών »

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:
ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΣΙΑΓΚΡΗ
ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ

13-15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2024

*9^η Πανελλήνια Μαθητική Προσομοίωση
των Επιτροπών του ΟΗΕ
για τα δικαιώματα του Ανθρώπου
«Μαθητές σε Ρόλο Διπλωμάτη»*

Επιμέλεια: Ομάδα Ηλεκτρονικής Υποστήριξης ΜΡΔ 2024 Online

Περιεχόμενα

1. Καλωσόρισμα Προεδρείου	2
2. Ιστορική Επισκόπηση: Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και η Σύμβαση για την Εξάλειψη κάθε Μορφής Διάκρισης κατά της Γυναίκας	3
3. Επιτροπή για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά	3
4. Άρθρα Σύμβασης Για την Εξάλειψη Όλων των μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών	4
5.1. Γενική Σύσταση 19	5
5.2. Γενική Σύσταση 35	7
6. Ειδικότερα θέματα	7
6.1. Ενδοοικογενειακή βία	7
6.2. Ψυχολογική κακοποίηση μέσω των ΜΜΕ και σεξουαλικοποίηση	9
6.3. Σωματική κακοποίηση και trafficking	10
7. Ερωτήσεις προς τους συμμετέχοντες	11
8. Ενδεικτικές επιλογές για πρόσθετη μελέτη	12
9. Βιβλιογραφία	12
10. Ηλεκτρονικές πηγές	12

1. Καλωσόρισμα Προεδρείου

Αγαπητοί εμπειρογνώμονες,

Με ιδιαίτερη χαρά σας καλωσορίζουμε στην 8η Μαθητική Προσομοίωση Επιτροπών του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, «Μαθητές σε Ρόλο Διπλωμάτη», και ειδικότερα, στην Επιτροπή που αφορά την Καταπολέμηση της Βίας κατά των γυναικών. Στη συγκεκριμένη επιτροπή θα έχουμε την ευκαιρία να προβληματιστούμε, να συζητήσουμε, να βρούμε λύσεις για ένα από τα πιο φλέγοντα και ενδιαφέροντα ζητήματα. Η βία κατά των γυναικών καθώς και η υποβάθμιση της, ταλανίζει την ανθρωπότητα πολλά χρόνια ωστόσο δεν σταματάει να βρίσκεται στο κέντρο της επικαιρότητας και να απασχολεί όλες τις κοινωνικές ομάδες. Στη σύγχρονη εποχή μάλιστα υιοθετούνται και νέα μέσα καθώς και πρακτικές που φροντίζουν να υποβιβάζουν την γυναίκα και τον ρόλο της είτε με άμεσο είτε με έμμεσο τρόπο.

Είμαστε ιδιαίτερα ενθουσιασμένοι να συνεργαστούμε μαζί σας κατά την διάρκεια των διεργασιών του συνεδρίου και είμαστε πεπεισμένοι ότι θα ανταποκριθείτε στις προσδοκίες μας μέσα από την προετοιμασία σας και θα γεμίσετε την επιτροπή μας με τις καινοτόμες ιδέες σας κατά τη διάρκεια του Συνεδρίου. Με τον παρών Οδηγό Μελέτης σκοπεύουμε να σας κατατοπίσουμε ακόμα περισσότερο σε ότι αφορά τη θεματική της επιτροπής μας και να κάνουμε την προετοιμασία σας πιο εύκολη, παραθέτοντας υλικό το οποίο θεωρούμε ότι θα αποτελέσει κίνητρο στο να διευρύνετε την ερευνά σας και θα σας φανεί χρήσιμό κατά την διάρκεια της πορείας σας στο συνέδριο. Στη συνέχεια, αναμένουμε να λάβουμε τις προτάσεις- λύσεις σας για την καταπολέμηση του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών και να σας ακούσουμε να τις αναλύετε και να τις επιχειρηματολογήσετε δια ζώσης.

Ανυπομονούμε πραγματικά να σας γνωρίσουμε όλους από κοντά. Ευχόμαστε μέσα από το φετινό συνέδριο και την συνεργασία μας να αποκτήσετε αξέχαστες εμπειρίες, καθώς και να έρθετε σε επαφή με τον υπέροχο κόσμο της Διπλωματίας ως μέλη ενός διαλόγου που αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Με εκτίμηση,

Δέσποινα Σιάγκρη, *Πρόεδρος*

Χρήστος Θεοδωρίδης, *Αντιπρόεδρος*

2. Ιστορική Επισκόπηση: Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και η Σύμβαση για την Εξάλειψη κάθε Μορφής Διάκρισης κατά της Γυναίκας

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) αποτελεί έναν παγκόσμιο διεθνή οργανισμό, που συστάθηκε από 51 ιδρυτικά κράτη (ανάμεσα στα οποία και η Ελλάδα) στο Σαν Φρανσίσκο στις 26 Ιουνίου του 1945 και τέθηκε σε ισχύ στις 24 Οκτωβρίου του ίδιου έτους, μετά την κύρωση του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών από τα κοινοβούλια των κρατών μελών. Σήμερα αριθμεί 193 κράτη μέλη.

Οι σκοποί του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών καταγράφονται στο άρθρο 1 του Χάρτη, με την παράγραφο 3 να εντάσσει σε αυτούς την «ανάπτυξη και ενθάρρυνση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων χωρίς διάκριση φυλής, φύλου, γλώσσας ή θρησκείας».

Βασισμένη στους σκοπούς αυτούς, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών υιοθέτησε στις 18 Δεκεμβρίου του 1979 στη Νέα Υόρκη τη «Σύμβαση για την Εξάλειψη κάθε Μορφής Διάκρισης κατά της Γυναίκας», η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 3 Σεπτεμβρίου του 1981. Σκοπός της είναι η προαγωγή της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και η εξάλειψη των διακρίσεων κατά των γυναικών. Η Σύμβαση έχει σήμερα 189 συμβαλλόμενα κράτη, τα οποία δεσμεύονται από τις διατάξεις του. Τον Δεκέμβριο του 2000 τέθηκε σε ισχύ ένα Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση, το οποίο επίσης δεσμεύει τα κράτη που το έχουν υπογράψει και επικυρώσει.¹

Σύμφωνα με αυτό, μπορούν να υποβληθούν στην Επιτροπή για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών αναφορές από ή εκ μέρους οποιουδήποτε ατόμου ή ομάδας που διατείνεται ότι υπήρξε θύμα παραβίασης κάποιου από τα δικαιώματα που θεσπίζει η Σύμβαση.²

3. Επιτροπή για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών: Ρόλος και αρμοδιότητες³

Η Επιτροπή για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών είναι ένα σώμα ανεξάρτητων ειδικών που επιβλέπουν την τήρηση της Σύμβασης για την Εξάλειψη Όλων των μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών. Αποτελείται από 23 ειδικούς πάνω στα δικαιώματα των γυναικών, προερχόμενους από όλον τον κόσμο.

¹ UN Women. (χ.χ.). Convention on the Elimination of all forms of Discrimination against Women. Διαθέσιμο στο: <https://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/text/econvention.htm#article17%2011> (Ανακτήθηκε 11/10/2020)

² Νάσκου-Περράκη Π., Δικαιώματα του Ανθρώπου. Παγκόσμια και περιφερειακή προστασία. Θεωρία και Νομολογία, Εκδόσεις Σάκουλα, γ έκδοση 2022, Νάσκου-Περράκη Π., Ταρaráς Κ., Χαϊνογλου Κ. (2013). Ανθρώπινα Δικαιώματα: Ερωτήσεις και Απαντήσεις, σελ. 94, Εκδόσεις Θέμις, Αθήνα

³ 3 Office of the High Commissioner on Human Rights (χ.χ.). Committee on the Elimination of Discrimination against Women. Διαθέσιμο στο: <https://www.ohchr.org/en/hrbodies/cedaw/pages/cedawindex.aspx> (Ανακτήθηκε στις 09/10/2020).

Όλα τα κράτη μέρη της Σύμβασης οφείλουν να υποβάλλουν τακτικά στην Επιτροπή Εκθέσεις σχετικά με την εφαρμογή των δικαιωμάτων της Σύμβασης στο εσωτερικό τους. Στην πράξη, τα κράτη- μέρη οφείλουν να προσαρμόσουν τη νομοθεσία τους με τις διατάξεις της Σύμβασης. Αυτές οι εκθέσεις εξετάζονται από την Επιτροπή που στη συνέχεια εκδίδει και αποστέλλει στα ενδιαφερόμενα κράτη μέρη τις «Παρατηρήσεις» της επί αυτών. Συχνά η Επιτροπή ζητά από τα κράτη διευκρινίσεις ή κυρώσεις κι άλλων διεθνών συμβάσεων για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Επίσης, η Επιτροπή έχει την αρμοδιότητα να εξετάζει προσφυγές για παραβιάσεις των διατάξεων της Σύμβασης. Οι προσφυγές αυτές μπορούν να υποβάλλονται από άτομα ή ομάδες ατόμων ή στο όνομα ατόμων ή ομάδων ατόμων που υπόκεινται στη δικαιοδοσία κράτους-μέρους, που διατείνονται ότι είναι θύματα παραβίασης από αυτό το κράτος-μέρος κάποιου από τα δικαιώματα που αναφέρονται στη Σύμβαση (Άρθρο 2 της Σύμβασης). Τέλος, η Επιτροπή στην προσπάθειά της να διευκολύνει τα κράτη μέρη στην καλύτερη εφαρμογή των διατάξεων της, ερμηνεύει τις διατάξεις του Συμφώνου και δημοσιεύει τα «Γενικά Συστάσεις» για συγκεκριμένα ζητήματα και θεματικές.

4. Άρθρα Σύμβασης Για την Εξάλειψη Όλων των μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών

Άρθρο 5.

Τα Κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα ώστε:

- 1) να τροποποιήσουν τα σχέδια και τα πρότυπα κοινωνικοπολιτιστικής συμπεριφοράς του άνδρα και της γυναίκας με σκοπό να φθάσουν στην εξάλειψη των προκαταλήψεων κατωτερότητας ή της ανωτερότητας του ενός ή του άλλου φύλου ή στην ιδέα ενός στερεότυπου ρόλου των ανδρών και των γυναικών,
- 2) να ενεργήσουν κατά τρόπο ώστε η οικογενειακή αγωγή να συμβάλλει στην καλή κατανόηση ότι η μητρότητα είναι κοινωνική λειτουργία και στην αναγνώριση της κοινής ευθύνης του άνδρα και της γυναίκας στη φροντίδα για την ανατροφή των παιδιών και για την εξασφάλιση της αναπτύξεώς τους, εξυπακουμένου ότι το συμφέρον των παιδιών είναι ο πρωταρχικός ρόλος σε όλες τις περιπτώσεις.

Άρθρο 6.

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων και νομοθετικών διατάξεων, για να καταστείλουν, σε όλες τις μορφές τους, το εμπόριο των γυναικών και την εκμετάλλευση της πορνείας των γυναικών.

Άρθρο 10.

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εξαλείψουν τις διακρίσεις κατά των γυναικών ώστε να τους εξασφαλίσουν δικαιώματα ίσα με εκείνα των ανδρών όσον αφορά την εκπαίδευση και, ιδιαίτερα, για να εξασφαλίσουν, σε βάση ισότητας του άνδρα και της γυναίκας:

- ζ) τις ίδιες δυνατότητες να συμμετέχουν ενεργά στα σπόρ και τη σωματική αγωγή,

η) τη δυνατότητα να λαμβάνουν ειδικές πληροφορίες μορφωτικής φύσεως που τείνουν να εξασφαλίσουν την υγεία και την ευτυχία των οικογενειών, συμπεριλαμβανομένων σ' αυτές και της πληροφόρησης και συμβουλών σχετικών με τον οικογενειακό προγραμματισμό.

Άρθρο 12.

1. Τα Κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εξαλείψουν τις διακρίσεις κατά των γυναικών στον τομέα της υγειονομικής περιθάλψεως, ώστε να εξασφαλίσουν σ' αυτές, σε βάση ισότητας άνδρα και γυναίκας, τα μέσα ώστε να δικαιούνται ιατρικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων κι εκείνων που αφορούν τον οικογενειακό προγραμματισμό.

2. Παρά τις διατάξεις της ανωτέρω παραγράφου 1, τα Κράτη μέλη θα παρέχουν στις γυναίκες κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης, κατά τον τοκετό και μετά τον τοκετό, κατάλληλες υπηρεσίες και εν ανάγκη δωρεάν, καθώς και κατάλληλη διατροφή κατά την εγκυμοσύνη και το θηλασμό».

5. Ανάλυση των άρθρων της Σύμβασης με τη βοήθεια των Γενικών Συστάσεων 19 και 35 της Επιτροπής

Η Επιτροπή για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών εξέδωσε το 1992 τη Γενική Σύσταση υπ' αριθμόν 19⁴, η οποία, βασισμένη στη Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών, εξειδικεύει, εξηγεί, και αναλύει τη βία κατά των γυναικών υπό το πρίσμα του όρου διάκριση και της Σύμβασης. Παρακάτω, παρατίθεται η Γενική Σύσταση 19 καθώς και οι προσθήκες/αναθεωρήσεις της Γενικής Σύστασης 35⁵.

5.1. Γενική Σύσταση 19

Η Γενική Σύσταση στο άρθρο 1 ορίζει την διάκριση κατά των γυναικών ως μορφής βίας που στρέφεται κατά της γυναίκας για τον λόγο ότι είναι γυναίκα. Αφορά την ψυχολογική και σεξουαλική βία, την πρόκληση πόνου, τις απειλές και τον περιορισμό της ελευθερίας.

Η βία με βάση το φύλο, η οποία βλάπτει ή ακυρώνει την απόλαυση των γυναικών για τα ανθρώπινα δικαιώματά τους και τις θεμελιώδεις ελευθερίες βάσει του γενικού διεθνούς δικαίου ή των συμβάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αποτελεί διάκριση κατά την έννοια του άρθρου 1 της Συμβάσεως. Αυτά τα δικαιώματα και ελευθερίες περιλαμβάνουν το δικαίωμα στη ζωή, το δικαίωμα να μην υπόκεινται σε βασανιστήρια ή σε σκληρή,

⁴Division for the Advancement of Women (1992). CEDAW General Recommendation No. 19: Violence against Women, Department of Economic and Social Affairs. Διαθέσιμο στο: <https://www.refworld.org/pdfid/453882a422.pdf> (Ανακτήθηκε στις: 5/8/2023)

⁵ Office of the High Commissioner on Human Rights (2017). General recommendation No. 35 (2017) on gender-based violence against women, updating general recommendation No. 19 (1992). Διαθέσιμο στο: <https://www.ohchr.org/en/documents/general-comments-and-recommendations/general-recommendation-no-35-2017-gender-based> (Ανακτήθηκε 5/8/2023)

απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση, το δικαίωμα στην ίση προστασία σύμφωνα με τους ανθρωπιστικούς κανόνες, το δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια του προσώπου, την ισότητα στην οικογένεια, στην υγειονομική περίθαλψη κατά το καλύτερο δυνατό και στις υγιείς συνθήκες εργασίας.

Η Σύμβαση αναφέρεται στην βία που ασκείται από τις δημόσιες αρχές. Τέτοιες πράξεις και εκδηλώσεις μπορεί να παραβιάζουν τις υποχρεώσεις του κράτους βάσει των διεθνών νόμων που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και βάσει άλλων συμβάσεων εκτός από την παραβίαση της συγκεκριμένης σύμβασης. Ωστόσο η διάκριση αυτή βάσει της Σύμβασης δεν περιορίζεται σε ενέργειες από ή για λογαριασμό των κυβερνήσεων (βλ. άρθρα 2(ε), 2(στ) και 5. Σύμφωνα με το άρθρο 2(ε) η Σύμβαση καλεί τα Κράτη Μέρη να αναλαμβάνουν πάντα κατάλληλα μέτρα για την εξάλειψη των διακρίσεων κατά των γυναικών από οποιοδήποτε άτομο, οργανισμό ή επιχείρηση.

Παραδοσιακές αντιλήψεις και ενέργειες από τις οποίες προκύπτει ότι οι γυναίκες θεωρούνται υποδεέστερες έναντι του ανδρικού φύλλου, έχοντας στερεοτυπικούς ρόλους, οδηγούν σε πρακτικές όπως ενδοοικογενειακή βία, αναγκαστικούς γάμους και απειλές για τη ζωή των θυμάτων. Αυτές οι προκαταλήψεις συχνά αποδίδονται ως αίτιο της βίας κατά των γυναικών ως μια μορφή ελέγχου τους με σκοπό να τις αποκλείσουν από την άσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους και από τις ελευθέριες που τους έχουν δοθεί από το νομό. Επιπρόσθετα, αυτή η μορφή βίας αναγκάζει τις γυναίκες να παραμένουν στους παραδοσιακούς ρόλους που τους έχουν δοθεί στερεοτυπικά, να μην λαμβάνουν την κατάλληλη εκπαίδευση, πολιτική εκπροσώπηση ή και τις εργασιακές ευκαιρίες που τους αναλογούν. Τέλος τέτοιες πρακτικές διευκολύνουν την απόσπαση πορνογραφικού υλικού και την πρόσληψη της γυναίκας περισσότερο ως αντικείμενο σεξουαλικής εκμετάλλευσης παρά σαν οντότητα, ενθαρρύνοντας την διάκριση τους.

Κατά το άρθρο 6 τα κράτη- μέλη οφείλουν να λάβουν μέτρα για την καταπολέμηση της σωματεμπορίας και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των γυναικών. Κύρια αιτία της σωματεμπορίας αποτελούν η έλλειψη εργασίας και η οικονομική κατάσταση των θυμάτων. Επιπρόσθετα, η φτώχεια και η έλλειψη εργασίας μπορούν να οδηγήσουν πολλά νέα κορίτσια στην πορνεία. Τέλος ο πόλεμος και οι ένοπλες συγκρούσεις οδηγούν συχνά τις γυναίκες στην πορνεία, την σεξουαλική κακοποίηση και την σωματεμπορία, κάνοντας αναγκαίο την ανέγερση προστατευτικών μέτρων την ποινικοποίηση τέτοιων πράξεων.

Κατά το άρθρο 11, συχνές είναι και οι διακρίσεις στο χώρο εργασίας καθώς πολλές γυναίκες δέχονται σεξουαλική κακοποίηση με την μορφή της επιδίωξης κοντινότερης επαφής και την επίδειξη ανάρμοστης συμπεριφοράς και λεξιλογίου, προκαλώντας μια αίσθηση ανασφάλειας και εξευτελισμού. Κάτω από τέτοιες εργασιακές συνθήκες, πολλές γυναίκες δεν μπορούν αντιδράσουν καθώς φοβούνται ότι θα χάσουν την δουλειά τους ή θα προκαλέσουν μεγαλύτερη δυσφορία όσον αφορά το κλίμα στο χώρο εργασίας τους.

Κατά το άρθρο 12, η βία κατά των γυναικών θέτει την υγεία τους σε τεράστιο κίνδυνο και δημιουργεί την ευθύνη λήψης μέτρων στα κράτη-μέλη για ισότιμη υγειονομική περίθαλψη. Σε πολλές χώρες μάλιστα διενεργούνται παραδοσιακές πρακτικές οι οποίες βλάπτουν την υγεία των γυναικών όπως διαχωρισμός στην περίθαλψη ανάλογα με την κύηση αρσενικού τέκνου. Τέλος, ενδοοικογενειακή βία είναι μια απλό τις χειρότερες

μορφές βίας και παρατηρείται σε όλες τις κοινωνίες. Συχνές μορφές ενδοοικογενειακής βίας αποτελούν ο βιασμός, η σεξουαλική κακοποίηση και η ψυχολογική βία. Η έλλειψη της οικονομικής τους ανεξαρτησίας, τις αναγκάζουν να ανέχονται τέτοιου είδους κακοποιητικές σχέσεις ενώ τους στερούν το δικαίωμα συμμετοχής τους στην οικογένεια και την δημόσια ζωή.

5.2. Γενική Σύσταση 35

Η επικαιροποιημένη σύσταση 35 η οποία συμπληρώνει την σύσταση 19, παρέχει αναλυτική καθοδήγηση με σκοπό την επιτάχυνση καταπολέμησης της βίας κατά των γυναικών και νεαρών κοριτσιών. Πιο συγκεκριμένα, υπογραμμίζει την φύση της προερχομένης βίας και το αποτέλεσμα που έχει στις γυναίκες οι οποίες δέχονται οποιαδήποτε μορφή διάκρισης. Τέτοιες πρακτικές αποτελούν εμπόδιο της επίτευξης της ισότητας ανάμεσα στα δύο φύλλα και αποτροπή στις γυναίκες για απόλαυση των βασικών και θεμελιωδών δικαιωμάτων τους. Ακόμα περιγράφει λεπτομερειακά τις νομικές υποχρεώσεις που έχει το κάθε κράτος μέλος για να εξαλείψει κάθε μορφή βίας, ιδιωτική αλλά και δημόσια, κατά των γυναικών. Επιπρόσθετα, αναγνωρίζει ότι η καταπάτηση δικαιωμάτων όπως η ποινικοποίηση της έκτρωσης και η υποχρεωτική στείρωση είναι μορφές έμφυλης βίας και μπορούν να συμβάλλουν και να οδηγήσουν στην εξευτελιστική και κακοποιητική μεταχείριση των γυναικών. Βασιζόμενη στη Γενική Σύσταση 19, η Επιτροπή εμβαθύνει στην κατανόηση της έμφυλης βίας προσθέτοντας την παραβίαση της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας και δικαιωμάτων και των αντίστοιχων πρακτικών.

Η Επιτροπή περιλαμβάνει στην σύσταση 19 κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τις δημόσιες αρχές και τις δράσεις που θα έπρεπε να λάβουν στο φαινόμενο των αναγκαστικών γάμων, που αποτελεί μία βλαβερή πρακτική για τις γυναίκες. Επιπρόσθετα η Επιτροπή θεωρεί ότι τα κράτη μέλη δεν υποχρεούνται μόνο να έχουν την δέουσα επιμέλεια για να εξασφαλίσουν ότι όλες οι μορφές βίας θα αποφευχθούν και τιμωρηθούν αλλά υποχρεούνται να ενισχύσουν την προστασία τους και όσον αφορά τους παράγοντες που ενισχύουν τέτοιες μορφές βίας εκτός αυτών. Μάλιστα θέτει ευθύνη και στους μη κρατικούς φορείς όσον αφορά την σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση θέτοντας ως παράδειγμα τις ένοπλες συγκρούσεις. Τέλος η παροτρύνει τα Κράτη Μέλη να λάβουν μετρά δίωξης και τιμωρίας σε άτομα που ασκούν τέτοιου είδους βία και να επιδιώξουν την διεθνή συνεργασία προκειμένου να επιταχυνθεί η εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών.

6. Ειδικότερα θέματα

6.1. Ενδοοικογενειακή βία

Ενδοοικογενειακή βία ονομάζεται η βία και κακοποιητική συμπεριφορά ενός ατόμου προς άλλο, μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον, όπως στον γάμο ή, απλά, στη συμβίωση. Η οικιακή και ενδοοικογενειακή βία είναι μοτίβο καταχρηστικής συμπεριφοράς σε μια ερωτική σχέση ή σε μια οικογενειακή σχέση άλλου τύπου, όπου ένα άτομο αποφασίζει να

εξουσιάζει τον άλλο και του προκαλεί φόβο. Η κατάσταση αυτή είναι γνωστή και ως οικιακή βία, ενδοοικογενειακή βία ή βία μεταξύ ερωτικών συντρόφων⁶. Συχνά η περίπτωση αυτή μνημονεύεται και ως μοτίβο καταναγκασμού και ελέγχου. Τα άτομα με καταχρηστική συμπεριφορά μερικές φορές αποκαλούνται «δράστες βίας». Πλέον τα περιστατικά ενδοοικογενειακής βία όλο και πληθαίνουν και ιδιαίτερα ως προς το πρόσωπο των γυναικών. Μάλιστα οι στατιστικές δείχνουν ότι η οικιακή και ενδοοικογενειακή βία είναι πιθανότερο να διαπραχθεί από άντρες σε βάρος των γυναικών.

Η ενδοοικογενειακή βία ποικίλλει σε μορφές καθώς δεν αρκείται μόνο στη σωματική ή την σεξουαλική. Επεκτείνεται και στην ψυχολογική, λεκτική και οικονομική και έχουν ως στόχο να μετατρέψουν το θύμα σε έναν αδύναμο κρίκο και να το φέρουν στην κατάσταση της ηθικής του κατάπτωσης. Οι τακτικές αυτές εφαρμόζονται με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε το θύμα να νιώθει αδύναμο και να θεωρεί πως έχει ανάγκη τον θύτη. Στη συνέχεια ακολουθούν ο εκφοβισμός και οι απειλές καθώς και η συστηματική ταπείνωση και διαρκής κριτική, η δημιουργία ενοχών στη σύντροφο, και ο αδιάκοπος έλεγχος της προσωπικής της ζωής. Τα παραπάνω στοχεύουν στη μείωση της αυτοπεποίθησης, την υπονόμευση της αυτοεκτίμησης του θύματος, σε σημείο που το ίδιο να αμφιβάλλει για την ψυχική του διαύγεια και να πιστεύει ότι είναι υπεύθυνο και ένοχο για την κακοποίηση που δέχεται. Έτσι φτάνει να δέχεται οποιαδήποτε συμπεριφορά η ξέσπασμα από το σύντροφο του, ο οποίος πολλές φορές μπορεί να έχει και παραπλανητική συμπεριφορά, διατηρώντας άσπογη συμπεριφορά στο δημόσιο χώρο.

Τα τελευταία χρόνια έχει επικρατήσει μάλιστα και ο ορός ‘γυναικοκτονία’ ως μορφή έμφυλης βίας στις γυναίκες. Πρόκειται για έναν όρο που έχουν υιοθετήσει ο ΟΗΕ, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) καθώς και η Ευρωπαϊκή Ένωση και στην ουσία οι γυναικοκτονίες είναι εγκλήματα που στηρίζονται στις βαθιά εμπεδωμένες κοινωνικές αντιλήψεις και έμφυλα στερεότυπα, σύμφωνα με τα οποία οι γυναίκες είναι κατώτερες, υποτελείς στην ανδρική εξουσία, και δυνητικά μπορούν να «τιμωρηθούν», «ελεγχθούν» και «σωφρονιστούν» μέσω της έμφυλης βίας. Σύμφωνα με την έκθεση του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ) για το 2013, η κύρια αιτία θανάτου των γυναικών ηλικίας από 16 έως 44 ετών είναι, διεθνώς, η δολοφονία από κάποιο οικείο πρόσωπο. Σύμφωνα με ευρήματα που ανακοίνωσε το Συμβούλιο της Ευρώπης το 2005, η ενδοοικογενειακή βία έχει καταστεί για τις Ευρωπαίες, μεταξύ 15 και 44 χρόνων, η πρώτη αιτία αναπηρίας και θανάτου, αφήνοντας πίσω ακόμη και τα αυτοκινητικά δυστυχήματα ή τον καρκίνο. Τέλος, η μεγαλύτερη έρευνα που έχει γίνει στην ΕΕ για την έμφυλη βία, καταγράφει ότι πενήντα γυναίκες στην ΕΕ δολοφονούνται κάθε εβδομάδα από νυν ή πρώην σύντροφό τους⁷.

Τα αίτια είναι διαφορετικά ανά περίπτωση αλλά πάντα με κοινό παρονομαστή. Μπορεί αίτιο να αποτελέσει ένα προηγούμενο ιστορικό βίας, οι πατριαρχικές αντιλήψεις, μια ψυχική ασθένειά καθώς και οι ελεγκτικές σχέσεις. Τις περισσότερες φορές οποία και να είναι τα αίτια αυτή η μορφή βίας διαπράττεται κατά κύριο λόγο στα σπίτια των θυμάτων

⁶ Βικιλεξικό-Ενδοοικογενειακή Βία. Διαθέσιμο στο:
<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%93%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BA%CF%84%CE%BF%CE%BD%CE%AF%CE%B1> (Ανακτήθηκε στις 17/08/2024)

⁷ ‘Γυναικοκτονία: Η πιο ακραία μορφή έμφυλης βίας’. Διαθέσιμο στο:
<https://diotima.org.gr/gynaikoktonia-i-proti-aitia-thanatoy/> (Ανακτήθηκε στις 17/08/2024)

από ένα οικείο πρόσωπο καθώς η χειραγώγηση από τον θύτη γίνεται με τέτοιο τρόπο, έτσι ώστε να μην υπάρχει περιθώριο αντίδρασης.

Οι νέοι κανόνες που ενέκρινε το Κοινοβούλιο αποσκοπούν στην πρόληψη της έκφυλης βίας και στην προστασία των θυμάτων της, ιδίως των γυναικών και των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας. Στους νέους κανόνες περιλαμβάνονται μέτρα για την πρόληψη των βιασμών και την ενίσχυση της κατανόησης της έννοιας της συναίνεσης καθώς και εξειδικευμένη βοήθεια για τα θύματα. Η οδηγία υποχρεώνει τα κράτη μέλη να θεσπίσουν αυστηρότερους νόμους κατά της βίας στο διαδίκτυο, να παρέχουν καλύτερη βοήθεια στα θύματα και να λάβουν μέτρα για την πρόληψη των βιασμών. Χάρη στην επίμονη στάση που τήρησε το Κοινοβούλιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα υποβάλει ανά πενταετία έκθεση σχετικά με το κατά πόσο πρέπει να αναθεωρηθούν οι ισχύοντες κανόνες. Οι νέοι κανόνες θα τεθούν σε ισχύ είκοσι ημέρες μετά τη δημοσίευσή τους στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ. Τα κράτη μέλη θα έχουν στη διάθεσή τους τρία χρόνια για να ενσωματώσουν τους νέους κανόνες στο εθνικό τους δίκαιο⁸.

6.2. Ψυχολογική κακοποίηση μέσω των ΜΜΕ και σεξουαλικοποίηση

Ως ψυχολογική κακοποίηση ορίζεται η συστηματική, επίπονη και διαβρωτική διαδικασία που οδηγεί την επιζώσα σε διανοητική και συναισθηματική οδύνη ή βλάβη. Σημάδια μια τέτοιας κακοποίησης είναι η συστηματική ταπείνωση και διαρκής κριτική με σκοπό στη μείωση της αυτοπεποίθησης και την υπονόμευση της αυτοεκτίμησης του θύματος⁹. Πλέον στην εποχή της ραγδαίας ανάπτυξης και ευελιξίας της τεχνολογίας αυτή η μορφή κακοποίησης παρατηρείται και μέσω των ΜΜΕ. Η μείωση της γυναίκας, η αντιμετώπιση της ως ένα υποκείμενο πάρα σαν οντότητα μέσω γελοιογραφιών, χυδαίων κείμενων και εικόνων είναι ένα φαινόμενο που το συναντάμε σε αρκετές ιστοσελίδες του διαδικτύου. Πλήθος από γυναίκες αντιμετωπίζονται χλευαστικά σε όλα τα επίπεδα δημόσιας ζωής, όπως στην πολιτική, την εργασία ακόμα και στους προσωπικούς τους λογαριασμούς στα ΜΜΕ..

Η διαδικτυακή βία σε βάρος των γυναικών και θηλυκοτήτων δεν είναι πλήρως κατανοητή σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, λόγω της ελλιπούς καταγραφής των περιστατικών και της περιορισμένης αναμέτρησης με τη σοβαρότητα του φαινομένου. Με βάση τα αποτελέσματα της πανευρωπαϊκής έρευνας του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, γνωρίζουμε ότι:

- Η σεξουαλική παρενόχληση των γυναικών περιλαμβάνει τη χρήση νέων τεχνολογιών, του Διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης.
- Μία στις δέκα γυναίκες (11%) έχει δεχτεί ανάρμοστες προ-τάσεις σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης ή ανεπιθύμητα ηλεκτρονικά μηνύματα ή SMS σεξουαλικού περιεχομένου.
- 23% των θυμάτων παρενοχλήτικης παρακολούθησης αναγκάστηκαν να αλλάξουν

⁸ 'Πώς η ΕΕ αντιμετωπίζει την έμφυλη βία;' Διαθέσιμο στο: <https://www.europarl.europa.eu/topics/el/article/20210923STO13419/pos-i-ee-antimetopizei-tin-emfuli-via> (Ανακτήθηκε στις 17/08/2024)

⁹ Αναγνώρισε τα σημάδια της βίας σε μία σχέση'. Διαθέσιμο στο: <https://diotima.org.gr/anagnorise-ta-simadia-tis-vias-se-mia-schesi/> (Ανακτήθηκε στις 19/08/2024)

ηλεκτρονική διεύθυνση ή αριθμό τηλεφώνου εξαιτίας της σοβαρότητας του περιστατικού της παρενοχλήτικής παρακολούθησης¹⁰.

Επιπρόσθετα πολλές γυναίκες τείνουν να αντιμετωπίζονται μειονεκτικά και να σεξουαλικοποιούνται. Με τον όρο 'σεξουαλικοποίηση' εννοούμε την έμφαση της αξίας ενός ατόμου με βάση την σεξουαλική συμπεριφορά, εξαιρώντας άλλα χαρακτηριστικά του και την σεξουαλική "αντικειμενικοποίηση" του ατόμου που το μετατρέπει σε άτομο ελκυστικό μόνο για σεξουαλική ικανοποίηση των άλλων, παραβλέποντας άλλες ικανότητές ή προτερήματά του¹¹. Η Σεξουαλικοποίηση πολλές φορές ξεκινάει κι από το σπίτι όταν οι γονείς δίνουν σε εφήβους ιδιαίτερη μνεία ή μοναδική αναφορά επιβράβευσης σε ότι έχει να κάνει στα χαρακτηριστικά της εμφάνισης τους και μόνο, παραβλέποντας άλλα θετικά του χαρακτήρα τους. Επίσης ένας χώρος που συμβαίνει συχνά το φαινόμενο της σεξουαλικοποίησης είναι ο χώρος εργασίας, όταν δίνεται μεγαλύτερη σημασία στην εμφάνιση των υπαλλήλων κι όχι στις ικανότητες τους επί του τομέα εργασίας τους. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα διάσημων γυναικών στον χώρο της μουσικής ή της υποκριτικής που τείνουν να σεξουαλικοποιούνται από δημοσιογράφους με την χρήση χυδαίου λεξιλογίου προς αυτές ή την προσπάθεια αποκόμισης προκλητικών λήψεων, αγνοώντας οποιαδήποτε επιτυχία τους στον επαγγελματικό τομέα. Παραδείγματα σεξουαλικοποίησης, που βρίσκονται διάσπαρτα στις ζωές μας συναντώνται και στις διαφημίσεις μέχρι την παρενόχληση που βιώνουν πολλές γυναίκες στο δρόμο. Ακόμα και στον αθλητισμό, οι αθλήτριες συχνά κρίνονται για την εμφάνισή τους παρά για τις αθλητικές τους ικανότητες και συχνά σεξουαλικοποιούνται στα μέσα ενημέρωσης.

Όλα αυτά έχουν ως αίτια οι γυναίκες να εκτιμώντας περισσότερο για την εξωτερική τους εμφάνιση παρά για τις γνώσεις και τα επιτεύγματα τους. Ένα τέτοιο πρότυπο, το οποίο προκαλεί έναν έμμεσο σεξισμό καθώς προσπαθεί να μειώσει την γυναίκα με άλλους τρόπους που δεν σχετίζονται καθόλου με την οποία ανέλιξη της σε οποιοδήποτε χώρο αποθαρρύνει την ελευθερία έκφρασης των γυναικών. Έπειτα ο καπιταλισμός αποτελεί έναν ακόμα λόγο σεξουαλικοποίησης των γυναικών εφόσον η σεξουαλικότητα συχνά εμπορευματοποιείται και πωλείται ως προϊόν, ενώ το γυναικείο σώμα προωθείται ως αγαθό που πρέπει να καταναλωθεί.

6.3. Σωματική κακοποίηση και trafficking

Η εμπορία ανθρώπων είναι ένα σοβαρό έγκλημα και μία κατάφωρη παραβίαση των

¹⁰ 'Σεξουαλική κακοποίηση μέσω εικόνας: μία σύγχρονη μορφή έμφυλης βίας'. Διαθέσιμο στο: <https://www.vice.com/el/article/se3oyalikh-kakopoihsh-mesw-eikonas-mia-sygyxronh-morfh-emfylhs-bias/> (Ανακτήθηκε στις 19/08/2024)

¹¹ 'Σεξουαλικότητα vs Σεξουαλικοποίηση' Διαθέσιμο στο: <https://www.psychology.gr/blog/38-%CE%BA%CE%BB%CE%B9%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CF%88%CF%85%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%88%CF%85%CF%87%CE%B9%CE%BA%CE%B5%CF%83-%CE%B1%CF%83%CE%B8%CE%B5%CE%BD%CE%B5%CE%B9%CE%B5%CF%83/636-%CF%83%CE%B5%CE%BE%CE%BF%CF%85%CE%B1%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1-vs-%CF%83%CE%B5%CE%BE%CE%BF%CF%85%CE%B1%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%AF%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%82.html> (Ανακτήθηκε στις 29/08/2024)

ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η οποία μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια σύγχρονη μορφή δουλείας¹². Συμβαίνει σε όλο τον κόσμο και επηρεάζει σχεδόν κάθε χώρα. Η παγκόσμια κλίμακα του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων είναι δύσκολο να ποσοτικοποιηθεί, λόγω της κρυφής φύσης του εγκλήματος. Η εμπορία ανθρώπων συνδέεται συχνά και με άλλες μορφές οργανωμένου εγκλήματος. Σύμφωνα με τα Ηνωμένα Έθνη, θεωρείται ως η δεύτερη μεγαλύτερη πηγή παράνομων κερδών του οργανωμένου εγκλήματος μετά από το εμπόριο ναρκωτικών. Τα Ηνωμένα Έθνη ορίζουν την εμπορία ανθρώπων ως «τη στρατολόγηση, μεταφορά, μεταφορά, φιλοξενία ή παραλαβή ανθρώπων μέσω βίας, απάτης ή εξαπάτησης, με σκοπό την εκμετάλλευσή τους για κέρδος» και λένε ότι εφαρμόζεται παντού στον κόσμο. Περισσότεροι από 27 εκατομμύρια άνθρωποι πέφτουν θύματα εμπορίας ανά τον κόσμο ανά πάσα στιγμή, σύμφωνα με το Υπουργείο Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών. Ενώ αγόρια και άνδρες είναι επίσης θύματα, τα περισσότερα άτομα που προσδιορίζονται ως θύματα εμπορίας τόσο για το εργασιακό όσο και για το εμπορικό σεξ είναι γυναίκες και κορίτσια. Για κάθε 10 θύματα που εντοπίζονται παγκοσμίως, πέντε είναι ενήλικες γυναίκες και δύο είναι κορίτσια, σύμφωνα με μια έκθεση που δημοσιεύθηκε το 2021 από το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα.

Η εμπορία γυναικών είναι άμεσα συνυφασμένη με την σωματική βία και κακοποίηση, με σκοπό τον εξαναγκασμό τους σε καταναγκαστική εργασία με άθλιες συνθήκες ή την πορνεία και την σεξουαλική εκμετάλλευση. Πέρα από τις απειλές βίας και την εξαπάτηση, πολλές φορές γυναίκες χειραγωγούνται από τέτοιες ομάδες με την υπόσχεση μιας καλά αμειβόμενης εργασίας. Υπάρχουν χιλιάδες παραδείγματα διάσημων οπών έχουν κατηγορηθεί για σωματεμπορία γυναικών και παιδιών, εκμεταλλευόμενοι την αφέλεια και την οικονομική τους κατάσταση με το πρόσχημα μιας καλής ζωής ή της φιλανθρωπίας. Τα αίτια της τόσο αυξημένης, κατά τα τελευταία χρόνια, δραστηριότητας της εμπορίας ανθρώπων αποδίδονται κυρίως στους ανεπαρκείς νομούς και πολιτικές των κρατών μελών, την ευαλωτότητα των θυμάτων και τη ζήτηση για πορνεία και σεξεργασία στις πλουσιότερες χώρες. Η ΕΕ δημιούργησε μια στρατηγική η οποία βασίζεται στο νομικό και πολιτικό πλαίσιο της ΕΕ για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων, που βασίζεται στην οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Η Στρατηγική επικεντρώνεται κυρίως στην προστασία, υποστήριξη και ενδυνάμωση των θυμάτων με ιδιαίτερη έμφαση στις γυναίκες και τα παιδιά και την προώθηση της διεθνούς συνεργασίας

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες, το Κογκρέσο των ΗΠΑ ψήφισε μια σειρά από ολοκληρωμένα νομοσχέδια που έχουν σχεδιαστεί για να φέρουν την πλήρη ισχύ και την προσοχή της ομοσπονδιακής κυβέρνησης στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων με ποιο πρόσφατη την νομοθεσία του 2018 καθώς και εκθέσεις στις οποίες θεσπίζεται για πρώτη φορά το έγκλημα της πορνογραφίας ανήλικων, καθιερώνονται αυστηρές ποινές, που σε ορισμένες περιπτώσεις φτάνουν και τα ισόβια δεσμά για τα αντίστοιχα αδικήματα, ασκείται πλέον αυτεπαγγέλτως η ποινική δίωξη σοβαρών αξιόποινων πράξεων και αντιμετωπίζονται πλέον, εκτός από το δουλεμπόριο, οι σύγχρονες μορφές εμπορίας ανθρώπων και συγκεκριμένα η διακίνηση με σκοπό α) την εργασιακή και β) τη σεξουαλική

¹² 'Trafficking: Ορισμοί.'. Διαθέσιμο στο <https://socialpolicy.gr/2016/10/trafficking-%CE%BF%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CE%AF.html> (Ανακτήθηκε στις 21/08/2024)

εκμετάλλευση των ανθρώπων όπου μάλιστα τα περισσότερα από τα σχετικά αδικήματα χαρακτηρίζονται ως κακουργήματα¹³.

7. Ερωτήσεις προς τους συμμετέχοντες

1. Με ποιους τρόπους τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας; Λαμβάνοντας υπόψη πως ο όρος δεν έχει κατοχυρωθεί νομικά σε όλα τα κράτη μέλη, ποια μέτρα θα μπορούσαν να λάβουν κατά του εγκλήματος της γυναικοκτονίας;

2. Πως μπορεί να ενισχυθεί η προβολή υγιών προτύπων προς τους εφήβους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αποφεύγοντας την προώθηση της σεξουαλικοποίησης;

3. Με ποια μέτρα θα μπορούσαν τα κράτη μέλη να ευαισθητοποιήσουν τους πολίτες στο θέμα της σωματικής βίας και του trafficking και ποια περαιτέρω μέτρα πρέπει να ληφθούν για την καταπολέμηση των δύο φαινομένων;

8. Ενδεικτικές επιλογές για πρόσθετη μελέτη

- Ειδικός Εισηγητής του ΟΗΕ για τη βία κατά των γυναικών, τις αιτίες και τις συνέπειές της: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-violence-against-women>
- World Health Organization – Sixty-first World Health Assembly - Resolution WHA61.16 (2008). Διαθέσιμο στο: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/23532/A61_R16en.pdf;jsessionid=FA85505C3063F672A67AEFB2ECBAC2B9?sequence=1
- UN Women, Frequently asked questions: Types of violence against women. Διαθέσιμο στο: <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-againstwomen/faqs/types-of-violence>
- #MeToo movement, Statistics. Διαθέσιμο στο: <https://metoomvmt.org/learn-more/statistics/>

9. Βιβλιογραφία

- Νάσκου – Περράκη, Π. (2022). Δικαιώματα του Ανθρώπου: Παγκόσμια και Περιφερειακή Προστασία, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Γ έκδοση
- Νάσκου – Περράκη, Π. (1998). Το Έργο της Επιτροπής για την εξάλειψη κάθε Μορφής Διακρίσεων κατά των Γυναικών, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή.

¹³ 'Νομοθεσία Trafficking- Βία κατά των γυναικών'. Διαθέσιμο στο: <https://womensos.gr/nomothesia-3-2-2-2/> (Ανακτήθηκε στις 21/08/2024)

10. Ηλεκτρονικές πηγές

- Office of the High Commissioner on Human Rights (χ.χ.). Committee on the Elimination of Discrimination against Women. Διαθέσιμο στο: <https://www.ohchr.org/en/hrbodies/cedaw/pages/cedawindex.aspx>
- Division for the Advancement of Women (1992). CEDAW General Recommendation No. 19: Violence against Women, Department of Economic and Social Affairs. Διαθέσιμο στο: <https://www.refworld.org/pdfid/453882a422.pdf>
- Office of the High Commissioner on Human Rights (2017). General recommendation No. 35 (2017) on gender-based violence against women, updating general recommendation No. 19 (1992). Διαθέσιμο στο: <https://www.ohchr.org/en/documents/general-comments-and-recommendations/general-recommendation-no-35-2017-gender-based>
- Βικιλεξικό-Ενδοοικογενειακή Βία. Διαθέσιμο στο: <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%93%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BA%CF%84%CE%BF%CE%BD%CE%AF%CE%B1>
- ‘Γυναικοκτονία: Η πιο ακραία μορφή έμφυλης βίας’. Διαθέσιμο στο: <https://diotima.org.gr/gynaikoktonia-i-proti-aitia-thanatoy/>
- ‘Πώς η ΕΕ αντιμετωπίζει την έμφυλη βία;’ Διαθέσιμο στο: <https://www.europarl.europa.eu/topics/el/article/20210923STO13419/pos-i-ee-antimetopizei-tin-emfuli-via>
- ‘Αναγνώρισε τα σημάδια της βίας σε μία σχέση’. Διαθέσιμο στο: <https://diotima.org.gr/anagnorise-ta-simadia-tis-vias-se-mia-schesi/>
- ‘Σεξουαλική κακοποίηση μέσω εικόνας: μία σύγχρονη μορφή έμφυλης βίας’. Διαθέσιμο στο: <https://www.vice.com/el/article/se3oyalikh-kakopoihsh-mesw-eikonas-mia-sygxronh-morph-emfylhs-bias/>
- ‘Σεξουαλικότητα vs Σεξουαλικοποίηση’ Διαθέσιμο στο: <https://www.psychology.gr/blog/38-%CE%BA%CE%BB%CE%B9%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CF%88%CF%85%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%88%CF%85%CF%87%CE%B9%CE%BA%CE%B5%CF%83-%CE%B1%CF%83%CE%B8%CE%B5%CE%BD%CE%B5%CE%B9%CE%B5%CF%83/636-%CF%83%CE%B5%CE%BE%CE%BF%CF%85%CE%B1%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1-vs-%CF%83%CE%B5%CE%BE%CE%BF%CF%85%CE%B1%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%AF%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%82.html>
- ‘Trafficking: Ορισμοί.’. Διαθέσιμο στο <https://socialpolicy.gr/2016/10/trafficking-%CE%BF%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CE%AF.html>
- ‘Νομοθεσία Trafficking- Βία κατά των γυναικών’. Διαθέσιμο στο: <https://womensos.gr/nomothesia-3-2-2-2/>